

Den norske kirke, Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Vår ref.: 20/02063-3

Deres ref.:

Dato:01.12.2020

Høring om kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke

VID vitenskapelige høgskole takker for muligheten for å delta i høringen i denne saken, og avgir med dette vårt høringssvar. Høringssvaret er strukturert etter høringsbrevets spørsmål.

Til de ulike høringsspørsmålene

Kirkerådet ber høringsinstansene ta stilling til følgende hovedproblemstillinger:

1. Gir høringsinstansen tilslutning til at ordningen med en kirkelig evalueringsnemnd for prester med alternativ kompetanse opphører?

VID slutter seg til forslaget om at det ikke lenger skal være en individuell vurdering av kandidater til prestedtjeneste etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd. Dersom nemnda likevel ikke opphører, bør man vurdere å gi aktuell/involvert biskop/bispedømme en rolle i utredningen og vurderingen av skikkethet/egnethet for søkere før disse kommer til den sentrale nemnda.

Forskriften som regulerer Evalueringsnemnda, daterer seg til en tid der praktisk-teologisk utdanning ikke var studiepoenggivende. Forskriften ser for eksempel for seg at kandidater etter §6, der det ikke stilles bestemte krav til utdanning og formell forkunnskap, kan delta på praktisk-teologiske emner på masternivå i avsluttende praktikum. Dette er ikke kompatibelt med NOKUT-krav om utdanningsnivå og forkunnskaper, og vil skape forvaltningsmessige utfordringer for utdanningsinstitusjonene.

Det nye forslaget løser dette siste problemet, og føringene til utdanningens innhold i det nye forslaget er mer spesifisert enn før. Det er bra. Imidlertid ville en sentral instans/ kontaktpunkt som søkere med alternativ utdanning kan forholde seg til, forenkle studieopptak vesentlig for dem og slik sett styrke rekrutteringen til de kirkelige yrkene. En sentral instans for vurdering av alternativ kompetanse til prest er derfor fortsatt ønskelig av rekrutteringshensyn. Det vil være naturlig at dette forvaltes av utdanningsstedene.

2. Er høringsinstansen enig i utredningens forslag til kompetansekrav for prest for personer med alternativ utdanning?

Vi støtter forslaget om at de faglige kravene i forhold til dagens regelverk blir presisert og styrket og at hovedveien til prestatjeneste fortsatt skal være profesjonsutdanning i teologi. Samtidig er det grunn til å spørre om de alternative veiene til prestatjeneste på sikt vil kunne medføre en svekkelse av profesjonsutdanningen. Konsekvensene av forslaget bør derfor vurderes nærmere før ny ordning innføres.

Vi forstår det slik at konsekvensene av forslaget til alternativ utdanning, slik det er formulert på s. 49f, pkt. 2 a og b, kan gi flere alternative studieløp, som kan legges til grunn for å søke prestatjeneste, forutsatt at søker ved tilsetningstidspunktet har fylt 35 år:

1) en norsk mastergrad, innenfor en hvilken som helst disiplin, må dokumentere 90 studiepoeng teologiemner på bachelornivå og 30 studiepoeng teologiemner på masternivå, og 60 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning (PTU) totalt 180 studiepoeng med teologisk/kirkelig relevans, tilsvarende tre års utdanning, jfr. s. 40

2) en bachelorgrad i hvilken som helst disiplin og to års relevant arbeidserfaring, (s. 41), vil kunne kvalifisere for en erfaringsbasert mastergrad i teologi (120 studiepoeng), etter de til enhver tid gjeldende opptakskrav. Opptaksgrunnlag vil normalt være minst 80 studiepoeng i teologi på bachelornivå.

Jfr. s. 11, andre avsnitt: «Nytt er forslag om at praktisk-teologisk utdanning også skal kunne tas innenfor rammen av mastergraden, i tillegg til de øvrige studiepoengene.» Vi forstår det slik at dette viser til hvordan punkt 2 med underpunktene a og b i forslaget i punkt 5.1 på s. 49f er formulert:

- Det åpnes for at både a (= 120 studiepoeng teologiske basisfag)
- og b (= 60 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning) kan tas «i» mastergraden, og når punkt b inngår, er det situasjonen som er omtalt på s. 11

Flere innspill til spørsmål 2 fortsetter:

Utkastet til forskrift om kvalifikasjonskrav til prest omtaler krav om 120 studiepoeng «innen de teologiske hoveddisipliner». Dette er dels å forstå som en forenklet vei til prestatjeneste sammenlignet med en cand.theol.-grad, dels som uttrykk for forhøyede krav til teologisk og kirkefaglig kompetanse enn hva dagens §5 krever (80 studiepoeng, uten spesifisering når det gjelder nivå). Disse hoveddisiplinene kan med rimelighet forstås som Det gamle testamentet, Det nye testamentet, kirkehistorie, systematisk teologi og praktisk teologi, jf. referat av samtaler med de teologiske utdanningsinstitusjonene fra 2012 på s. 38. Det ble i disse samtalene ikke presisert hvorvidt studiene i bibelfag forutsatte kompetanse i grunnspråkene hebraisk og gresk. Det er heller ikke naturlig å gjøre dette her. Videre: Fordi utvalget ser at de påkrevde 120 studiepoengene vil kunne fordeles på en måte som samlet sett kan gi en smal profil for aktuelle studenter langs en alternativ vei til prest, spesifiseres samtidig følgende områder innenfor disse hoveddisiplinene, nemlig: Det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie. Dette presisjonskravet har til hensikt å sikre at «fagsammensettingen og balansen mellom de ulike disiplinene er underlagt samme krav for dem med alternativ kompetanse som for dem som tar profesjonsstudiet i teologi.» VIDs fagmiljø er delt med tanke på hvorvidt kunnskap om gresk (koinégresk, 20 studiepoeng) skal inngå i disse områdene, særlig i tilknytning til hvordan Det nye testamentet skal forstås og dernest gjennomføres. Dette spørsmålet vurderes i særlig grad å berøre balansepunktet mellom en tydelig faglig identitet og fleksible ordninger i utvalgets innstilling: «En viktig avveining i oppstilling av kvalifikasjonskrav er behovet for på den ene siden en tydelig faglig identitet og på den andre siden fleksible ordninger som gjør det lettere for personer med en annen fagbakgrunn og kvalifisere seg til en kirkelig profesjon.» Dette spørsmålet har flere sider: For det første er det tradisjonelt forstått som påkrevd med greskkunnskaper for å gjennomføre et meningsfylt studium av Det nye testamente på høyere nivå. Siden forslaget ikke sier noe om hvordan denne bredden og balansen i fag bør fordele

seg mellom lavere og høyere gradsnivå, foreslår VID som et minimum at dette tydeliggjøres overfor dem som ønsker en slik vei til prestetjeneste, eventuelt at det også presiseres i forskriften at «emner i Det nye testamente på masternivå forutsetter grunnleggende kunnskaper i koinegresk». Dette vil gi viktig styring av forventninger hos studenter som forbereder en alternativ vei til prestetjeneste. Utover det mener ikke VID det er rimelig å kreve greskkunnskaper på linje med tre andre områdene som er spesifisert for dette alternative løpet. For det andre skal det heller ikke underslås at språkkompetanse tradisjonelt har vært en viktig del av forventningene til en prest, også som et kompetansegrunnlag for undervisning i flere av fagene i den praktisk-teologiske utdanningen. Saken har også en praktisk side ved at det fortsatt er praksis i mange prostier å forholde seg til den greske grunnteksten i kollegiale forberedelser til kommende søndags prekentekst. Dersom et krav om et 20 studiepoengs kurs i gresk blir retningsgivende for fremtidige prester etter alternativt studieløp, vil dette videre kunne virke brobyggende mellom cand.theol.-løpet og det alternative løpet. VIDs erfaring er at nettopp språkfagene er noe av det studenter minst ønsker å fjerne i studieløpene, på tross av dette er krevende fag. VID har i studieåret 2020/2021 hele 50 studenter på et desentralisert, digitalisert greskkurs, noe som illustrerer at dette faktisk er et studieemne som har potensial for å skape stor interesse.

s. 37-38: Når det gjelder krav om medlemskap i Den norske kirke og norsk språk står det at det «forutsettes fanget opp andre steder i kirkelig regelverk». Dette bør derimot framgå tydelig i kvalifikasjonskravet. Dette vil særlig være aktuelt for søkere med minoritetsbakgrunn.

s. 38, pkt. 4.2.1, nest nederste avsnitt: «Det har fra enkelte hold kommet forslag om at presteutdanningen også bør inneholde andre emner enn de tradisjonelle, men dette er aldri konkretisert, og er heller ikke videre tematisert her.» For VID gjelder i tillegg til det som er nevnt i høringsteksten, spesielt faget missiologi som en viktig del av vår profesjonsutdanning. Det bør også holdes åpent at andre fag/emner *kan* være aktuelle.

s. 39, pkt. 4.2.2, øverste avsnitt: «Videre foreslår utvalget at den praktisk-teologiske utdanningen i større grad ses i sammenheng med og potensielt som en integrert del av den samlede utdanningen, og ikke som i dag noe som må tas *etter* en godkjenning av øvrig kompetanse. Dette vil gi større mulighet for integrasjon mellom teoretiske og praktisk-teologiske fag, og samsvare mer med studieløpet av profesjonsstudiet i teologi...». Dette mener vi er positivt forutsatt at det er tydelig at PTU skal være på 60 studiepoeng for å sikre faglig kvalitet og utvikling av studentens pastorale identitet.

Det er krav om skikkethetsvurdering for studenter ved profesjonsutdanningen i teologi, jfr. forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-859>. Det vil være å forvente at alternativ vei til prest også blir omfattet av denne forskriften. For å sikre vurdering av studentens skikkethet og om denne er i stand til å utføre de yrkesmessige handlinger som kreves, vil det være nødvendig å se studenten over tid, noe som styrker behovet for å opprettholde 60 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning. Et annet argument for dette er den såkalte *flex-teol*-utdanningen, der flere studenter tar nett- og samlingsbaserte emner i teologi. Med andrekarrieresøkere og nettbaserte utdanningsveier der lærested har liten kontakt med studenten, vil skikkethetsvurderingen i hovedsak tilfalle den praktisk-teologiske utdanningen.

s. 40, se tredje avsnitt, der står følgende: «Videre må det foreligge praktisk-teologisk utdanning, som skal svare til den praktisk-teologiske utdanningen som gis innenfor cand.theol.-programmet. I dagens ordning utgjør denne 60 studiepoeng. Den praktisk-teologiske utdanningen skal sikre at kandidatene kommer på samme nivå som profesjonsutdannede kandidater på dette feltet.» Dette mener vi er en viktig presisering som bør få konsekvenser for det oppsummerende avsnittet i rapporten.

Det står videre på s. 40: «Omfanget av denne delen av utdanningen vil kunne variere, ...». Det er ikke opplagt at realkompetanse i kirkelig tjeneste er jevngodt med faglig kompetanse ervervet gjennom studier. For å sikre kvalitet i utdanningen, bør det presiseres på side 50 under forslag til regelverk, prest: «og i tillegg praktisk-teologisk utdanning tilsvarende 60

studiepoeng ved, eller godkjent av, høgskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad.»

s. 41: I tråd med det som er sagt på forrige side, bør pkt. 4 i oppsummeringen ha et tillegg: «Praktisk-teologisk utdanning på masternivå, innenfor eller i tillegg til mastergraden. Fire års dokumentert praksis i menighet kan føre til fritak for deler av den praktisk-teologiske utdanningen, som samlet skal tilsvare 60 studiepoeng».

På s. 49 under forslag til regelverk, bør det presiseres at «tilsvarende» sikter primært til mastergrader fra utlandet, godkjent av norske læresteder eller NOKUT, jfr. nest siste avsnitt s. 40.

Prestene trenger «bare» 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning for å bli diakon. Diakoner trenger 90 studiepoeng ekstra kvalifikasjon for å kunne bli prest, mens kateketene trenger 30-40 studiepoeng teologi og 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning, dvs. 60-70 studiepoeng. Dette har vi behov for å kommentere:

Det står i pkt. 2 at bare 30 studiepoeng av de 120 studiepoeng som kreves av de med alternativ bakgrunn, må være på masternivå. Det betyr at en diakon som har tatt en praktisk-teologisk bachelorgrad og sannsynligvis har minst 90 studiepoeng i sin bachelor innen de tradisjonelle teologiske kjernedisipliner, med sin mastergrad i diakoni innfrir kravene til pkt. 2a og det kan ikke kreves 90 studiepoeng i tillegg for en slik student. Vi støtter ellers at det kan gis fritak fra enkelte deler av den praktisk-teologiske utdanningen for søkere som har mye erfaring som diakon.

3. Gir høringsinstansen tilslutning til at muligheten for å gi unntak fra kompetanse på grunnlag av særskilte kvalifikasjoner opphører?

Ja, vi slutter oss til forslaget om at det ikke lenger skal være mulig å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner.

Samtidig slutter vi oss til utvalgets synspunkt om at det fremdeles er mulig «for helt særlig kvalifiserte personer å kunne tilkjennes kompetanse på bakgrunn av erfaring» i og med at «[l]ærestedene har anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse» jfr. s. 42. Det bemerkes at det er restriktive rammer for en slik realkompetansevurdering med tanke på hva ramme og omfang av hva som kan erstattes med realkompetanse.

4. Er høringsinstansen enig i at utdanningsnivået for kateket, diakon og kantor skal videreføres på samme nivå som i dag?

Vi gir vår tilslutning til at utdanningsnivået for diakoner bør fortsette å være på masternivå, og at det samme skal gjelde for kateketutdanningen. Både diakoner og kateketer trenger et høyt akademisk nivå for å fylle sine roller som ledere i kirken. Diakonen skal lede hele det diakonale arbeidet i menigheten knyttet til strategi og planarbeid, lede grupper og prosesser, lede frivillige medarbeidere osv. Det er derfor viktig at det faglige kompetansekravet opprettholdes. Det ville være uheldig å gå tilbake til et lavere utdanningsnivå, med for eksempel et årsstudium, slik det var tidligere. Dette ville medføre at det ikke fantes en formell grad innenfor academia å bygge videre på. En mastergrad i diakoni gir også mulighet for videre studier og forskning, noe som er viktig for anseelsen til diakoni som kunnskaps- og fagområde ved at det utvikles ny forskningsbasert kunnskap om diakonal praksis.

Punkt 2, side 50: Personer med cand.theol.-grad som skal vigsles til diakon, må ha praktisk-teologisk utdanning *relevant for tjenesten som diakon* inkludert diakonpraksis slik nåværende tjenesteordningen krever: «Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med *hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng*». Slik det nye høringsforslaget er formulert, ser det ut som at prester bare trenger praktisk-teologisk utdanning fra teologi/presteutdanningen, noe vi mener ikke er tilfredsstillende. KUN

har lang erfaring med å følge studenter i prosessen med å gå over fra én kirkelig tjeneste til en annen gjennom vår praktisk-teologiske utdanning i et tverrfaglige studiemiljø (hovedsakelig fra diakon eller kateket til prest). Å ta praktisk-teologisk utdanning som er *relevant for den tjenesten man skal inn*, er svært viktig både for egen fremtidige tjenesteidentitet og for utøvelsen av denne tjenesten.

Kateket: VID slutter seg til forslaget om kompetansenivå og -spesifisering i utredningen. Vi er noe skeptiske til tanken om en dobbelkvalifisering for skole og kirke. Kirken er ikke lenger en statlig instans, slik at rammene for kirkelig pedagogisk virksomhet vil fjerne seg mer og mer fra premissene som ligger til grunn i skolens utdanning. Som en del av en nonformell utdanningssektor, må man se for seg en utvikling til friere og andre lærings- og dannelsesformer som vil stille økte krav til utøvernes pedagogiske selvstendighet og dømmekraft. Derfor er det sakssvarende med en styrking av pedagogisk kompetanse som forslagene innebærer.

Forslaget gir også bedre uttelling for praktisk-pedagogisk kompetanse enn før, og åpner for et større mangfold i denne kompetansen. Vi vil gjerne fremheve grepet med å inkludere kunstnerisk formidlingskompetanse ved å åpne for formidlingsfag som relevant kompetanse. Det betyr en styrking som passer godt til trosopplæringens overgang til non-formell utdanning. Videreføringen av 80 stp fordypning i teologi, og 30 stp praktisk-teologisk utdanning sikrer profesjonsutøvernes kirkelige identitet tilstrekkelig.

De nye kravene forventes å bidra til å styrke rekrutteringen til kateketstanden. Når koblingen mellom teologisk/kristendomsfaglig fordypning og mastergraden faller bort, blir utdanningsveien fra lærer/førskolelærer til kateket enklere, i tillegg til at det er tydeligere spesifisert, hvilke former for praktisk-pedagogisk utdanning gir uttelling i graden.

Forslaget om at overgang fra prest til kateket krever et minimum av formell pedagogisk kompetanse, er en utvikling i riktig retning.

Kantor: Ingen vesentlige bemerkninger.

5. Slutter høringsinstansen seg til forslaget om at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse opphører?

Ja, vi slutter oss til at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse, opphører.

Det er ikke academia som skal ha ansvar for hvem som ansettes i kirken, men vi har stadig erfaring med at ansettende myndighet ikke har god nok oversikt over gjeldende kvalifikasjonskrav. Som også rapporten nevner, har utdanningsinstitusjonene anledning til å ta opp studenter på diakonistudiet som har 80 studiepoeng i sin bachelorgrad med relevans for mastergraden, og som man kan bygge videre på, men som ikke nødvendigvis tilhører en av de bachelorutdanningene som Kirkerådet krever av diakonene i Den norske kirke.

Det kan dreie seg om søkere som har en sammensatt utdanning med ulike årsstudier fra universitetssystemet. De har kanskje ikke selv tenkt seg inn i diakonstilling, men ser for seg at de ønsker å studere diakoni for å kunne jobbe innenfor en diakonal institusjon/organisasjon osv. Det kan også være at studenten tilhører et annet kirkesamfunn og ikke ser seg selv i rollen som diakon i Dnk. Slike søkere får beskjed ved opptak at de kan bli tatt opp på masterstudiet i diakoni, men at de ikke kvalifiserer til diakontjeneste i Dnk. Omstendigheter kan gjøre at man på et annet punkt i livet likevel får lyst til å søke diakonstilling. Det er da ansettende myndighet som må kunne se at denne studenten ikke har en bachelorutdanning som tilhører de utdanningene som kvalifiserer til diakontjeneste i Dnk.

Som nevnt ovenfor registrerer vi fra tid til annen svikt hos ansettende myndighet på skjelningen mellom kirkens kvalifikasjonskrav og universiteter og høyskolers opptakskrav til

for eksempel diakonistudiet. Det blir derfor viktig at Den norske kirke sikrer høy bevissthet og kompetanse om denne problemstillingen, og sikrer forvaltningen av sine egne kvalifikasjonskrav. Dette vil kunne bli et mindre problem med en større bredde i bachelorutdanningene som legges til grunn for kvalifikasjonskrav til diakoner, herunder at man skal kunne ta veiledet praksis i *eller utenfor* bachelorgraden.

6. Har høringsinstansen andre kommentarer til innholdet i utredningen?

For at studiestedene skal kunne forvalte et alternativt løp innenfor normal ressursbruk i studieadministrasjonen knyttet til opptak av studenter, samt sikre god utdanningskvalitet innenfor de ressurser utdanningsinstitusjonene har til rådighet, vil vi understreke viktigheten av at et alternativt studieløp mot prestetjeneste framstår med tydelige og forutsigbare rammer for alle parter, for kirken, studenten og utdanningsinstitusjonen.

Forslag til tjenesteordning og kvalifikasjonskrav:

Punkt 1, s. 50: «...*har mastergrad med en 3-årig bachelorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor helsefag, sosialfag, praktisk-teologiske fag, samfunnsfag eller pedagogiske fag. Kandidaten må i eller utenfor bachelorgraden ha vært gjennom veiledet praksis.*»

Kommentar: Praktisk-teologiske fag er en utvidelse som allerede er godkjent av Kirkerådet og var gjeldende ved siste års opptak. Det er imidlertid nytt med samfunnsfag som kvalifiserende bachelorgrad, noe som kan være bra, men det må da presiseres i siste setning at det er snakk om *relevant veiledet praksis*.

Omfang på praksis bør spesifiseres, samt at det skal være veiledet. Vårt forslag er at det tilføyes: minimum 4 ukers veiledet praksis. Det bør også presiseres hva veiledet praksis innebærer. Hvem skal organisere denne, utbetale honorar og godkjenne praksis? Ansvarsfordeling knyttet til planlegging og gjennomføring av praksis må tydeliggjøres. Skal det være utdanningsinstitusjonen eller Kirkerådet eller studenten selv sitt ansvar. Skal det rapporteres noe etter praksisen er avsluttet i form av en rapport, en evaluering fra veileder osv. og eventuelt til hvem? Det er viktig at disse spørsmålene gjennomtenkes og presiseres, og for utdanningsinstitusjonene må ansvarsfordelingen tydeliggjøres dersom utdanningsinstitusjonene skal ta et ansvar for oppnådd kompetanse og kvalifikasjoner.

5.3 Diakon

Punkt 1, side 50: Betydningen av det nedenforstående må tydeliggjøres, og vi foreslår følgende tekst:

I eller utenfor mastergraden kreves i tillegg:

- a) 30 studiepoeng i teologiske emner (slik det står i dag)
- b) 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som diakon og med veiledet praksis (tallenheten flyttes fram i setningen)

Under «Eller 2.»:

Nå står det: *Har cand-theol-grad inkludert praktisk-teologisk utdanning samt diakonifaglige emner 30 studiepoeng*

Dette må tydeliggjøres. Diakonifaglige emner på 30 studiepoeng kan forstås veldig åpent, slik at studenten kan velge det man vil med diakonfaglig relevans. Den gamle formuleringen er bedre om at det skal være hovedvekt på diakoni og veiledet praksis. Det er viktig at prestene må gjennomføre en praksis hos en diakon for å se på hva som er ulikt i diakon- og presterollen.

Jf. gammel formulering:

Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

Med vennlig hilsen

Bård Mæland
rektor

Bård Mæland
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten håndskrevne signaturer.

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Den norske kirke, Kirkerådet		Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO